

BIBEL OG BEKJENNELSE

NR. 3 2023 – 43. ÅRGANG

*«Han skal vokse, jeg skal avta.»
(Joh 3,30)*

Foto: Revi Sharma, unsplash.com

BIBEL OG BEKJENNELSE

utgis av Den Lutherske Bekjennelseskirke.
ISSN 0806-5365

Bladet kommer ut med fire nr. pr. år.
Frivillig abonnementsavgift kr 150,- pr. år
Bibelsitater er fra Bibel 2011 © Bibelselska-
pet, dersom ikke annet er nevnt

Redaksjon: Tor Jakob Welde (ansv. red.),
Egil Edvardsen og David Edvardsen

Redaksjonens adresse:

T.J. Welde, Sundts veg 9A, 5221 NESTTUN
E-post: pastorwelde@gmail.com

Internett: www.luthersk-kirke.no

Bankgiro: 3361 16 43948

Ekspedisjon: Egil Edvardsen, egil@luthersk-
kirke.no, tlf. 99 03 98 56

**DEN LUTHERSKE
BEKJENNELSES-
KIRKE (LBK)**

Den Lutherske Bekjennelseskirke er en evangelisk-luthersk kirke som tror at Gud har gitt hele verden det glade budskap om den forsoning som har skjedd i Kristus. Vi tror at Jesus Kristus er sann Gud, at han har blitt menneske for vår skyld, levd et liv uten synd, lidt og dødt i vårt sted og oppstått fra de døde. Vi tar imot denne forsoning gjennom troen, får tilgivelse for alle våre synder og har løfte om evig liv sammen med Gud. Hensikten med vår kirkes eksistens er å føre videre dette glade budskap, og samles omkring forkynnelsen, dåpen og nattverden for å vokse i den tro vi har fått av Gud.

Vår kirkes tro har en eneste grunnvoll, nemlig det Ord som Gud har gitt oss i Det gamle og nye testaments hellige skrifter. Det er Gud selv som har inspirert de menneskelige forfatterne av Bibelens 66 bøker, og derfor må disse skrifter ikke betraktes som menneskelige produkt, men som Guds eget ord. Bibelens ord er den eneste normen for sann kristen lære. Vi tror at Bibelen må leses ut fra dens egenart og karakter. Poesi må leses som poesi, historie som historie, og så videre.

Vi bekjenner oss til de lutherske bekjennelsesskriftene som er samlet i Konkordiebo-
ken fra 1580, ettersom vi har funnet at de overensstemmer helt med vår kirkes eneste grunnvoll, Bibelen.

Vår tro er ikke ny, men har funnes i alle tider, der mennesker har tatt imot Guds ord og rettet seg etter det. Fordi vi vet at vi er store syndere for Gud, behøver vi Guds ords rene og klare undervisning der tilgivelse og oppreisning gis oss i forkynnelsen av Jesu forsoningsverk.

LBK deler tro og kirkefelleskap med KELK, Den konfesjonelle evangelisk-lutherske konferansen, som består av 32 medlemskirker rundt omkring i verden, blant annet Evangelisch-Lutherische Freikirche i Tyskland, Evangelical Lutheran Synod og Wisconsin Evangelical Lutheran Synod i USA. I alt er vi omkring en halv million kristne i dette internasjonale fellesskap. Det er vårt håp at flere skal komme med i vårt fellesskap der Frelseren Jesus og syndenes tilgivelse alltid står i sentrum.

Fra redaksjonen

«Han skal vokse, jeg skal avta.»
(Joh 3,30)

Det er døperen Johannes som sier dette. Han hadde fått den store oppgaven å være forløper for Frelseren. Nå når Frelseren var kommet, kunne han tre til side. Hans oppgave var fullført.

«Han skal vokse, jeg skal avta.» Dette gjaldt Jesu forløper, og det gjelder alle Jesu etterfølgere. Alle Jesu disipler, alle hans tjenere, alle troende må også ha denne innstillingen. Jesus skal vokse, jeg skal avta. Han skal bli stor. Da vi ble døpt, ble vi født på ny. Vi ble et nytt menneske. Kristus tok bolig i oss, og det gamle mennesket ble druknet. Nå skal det nye mennesket i oss vokse. Kristus i oss skal vokse. Han skal bli stadig større. Det gamle mennesket, derimot, skal avta. Det skal bli stadig mindre og gjøre seg stadig mindre gjeldende i livet vårt.

Når Jesus får vokse i livet vårt, blir det å følge hans vilje stadig viktigere for oss. Vi vil det Jesus vil. Vi bryr oss mindre om hva andre mennesker sier, eller hva vår gamle natur vil friste oss til å gjøre. Vi retter oss etter hans vilje, og ber: «Skje din vilje, ikke min.»

Når Jesus får vokse i livet vårt, betyr det at vi tar vår tanke og forstand til fange i lydighet under Kristus. Om det er noe i Guds ord vi ikke får til å stemme med fornuften, om det er noe som strider mot menneskers tanker og tidens ånd, retter vi oss etter Guds ord. Får han vokse, er Guds ord lyset for vår fot og lykten på vår sti.

Når Jesus får vokse i livet vårt, blir det å fremme hans sak stadig viktigere for oss. Det blir viktig for oss at evangeliet om ham når lenger ut, at flere og flere mennesker får høre om ham. Om han får vokse, blir det viktig for oss at Ordet om korset, evangeliet om den fullbrakte frelsen i Jesus Kristus, får lyde klart og rent. For når vi forkynner evangeliet, er det han som vokser.

«Han skal vokse, jeg skal avta.» Dette var selve mottoet i døperen Johannes' liv. Det er mottoet for alle kristne, og det bør være mottoet også for oss i Den Lutherske Bekjennelseskirke. Likesom Johannes vil også vi peke på Jesus, forkynne om hvem han er og hva han har gjort, at han er det Guds Lam som bærer verdens synd. Må Gud velsigne oss alle hver på vår plass og med de evner og gaver vi har fått, i det Jesus får vokse og vi selv avta.

Egil Edvardsen

Foto: Chris Anderson, unsplash.com

Bekymringer

Bekymringene tærer på kroppen og svekker sjelens kraft. Men det er vel underlig at en gudfryktig sjel som har fred med Gud ved den Herre Jesus Kristus, igjen skal dras ned i alle disse timelige sorgene og gå med bekymringer i hjertet. Man skulle nå tro at en slik sjel kunne være tilfreds i sin Gud og i hans vilje. Vi må imidlertid huske at de troende ennå lever i verden. Vi har heller ikke bare en ånd, men drasser på et kjød som gjerne vil sørge for seg selv og innrette seg etter sin egen lyst. Det er ikke så lett å kaste all sin sorg på Herren og overlate seg for tid og evighet i hans hender. Bekymringene kommer igjen og igjen. De er som fluene; hvis jeg tar en vifte og jager dem bort, er de snart tilbake. Jeg vet at jeg synder mot Gud når jeg slik vil sørge for meg selv; men jeg bekjenner min misgjerning, og jeg sørger over min synd. Og så er også denne synden tilgitt for Jesu Kristi skyld.

Salmisten sier: «Når mitt indre er fullt av urolige tanker, har min sjel glede av din trøst» (Sal 94,19).

Det beste middel mot bekymringene har vi i ordet, når Gud gjennom Den Hellige Ånd utøser sin kjærlighet i våre bedrøvede hjerter. Det går ofte så stille og lett for seg – som når en syk etter urolige timer ganske umerkelig faller i søvn, og den svake kroppen blir

styrket. Bekymringene er nettopp en slik åndelig uro i sjelen, som ikke lar meg få lov til å hvile i Gud. Men når så Guds trøst og fred faller på et slikt hjerte, blir det som en himmelsk, beroligende sovemedisin. Jeg begynner å få hvile i Gud og blir stille og rolig og overgir meg i Guds vilje. «Kom til meg, alle dere som strever og bærer tunge byrder, og jeg vil gi dere hvile.»

Aldri skal sorgen bli så stor og bekymringene så plagsomme at vi ikke finner trøst nok i Guds ord. Det engstelige hjertet får se at Gud styrer alle ting. «Jeg vet, Herre, at mennesket ikke selv rår for sin vei, og at vandringsmannen ikke selv kan styre sine skritt» (Jer 10,23). Luther sier: «Man skal ikke male Gud som om han sitter der oppe i himmelen på en gullstol i purpur og gylne klær. Han er en Herre som oppholder alle ting og fyller alt. Han har alt i sin hånd og er Herre over synd, død og djevel, helvete, all ulykke og alt ondt.» Gud gir alle liv og ånde. Vi er som leiren i pottemakerens hånd. «Fra jeg ble født, er jeg kastet på deg, fra mors liv er du min Gud» (Sal 22,11). Hele mitt liv, fra begynnelse til slutt, all min handel og vandring, lykke og ulykke, hvert eneste skritt, ja selv de største sorger har stått under Guds styrelse og forsyn. Han sørger for meg og mine. Derfor må jeg si

som David: «Jeg setter min lit til deg, Herre, jeg sier: Du er min Gud. Mine tider er i din hånd» (Sal 31,15f). Gud elsker meg. Han har all makt. Han er vis og trofast. Tusen ganger tusener sitter hver dag ved hans bord. Han åpner sin hånd og metter alt som lever, med det gode. Gud, som sørger for alt levende i verden, skulle han glemme sine barn?

Bekymringene er unyttige og ufruktbare. Hittil har Herren sørget for meg – selv da jeg ikke kjente ham. Skulle han ikke sørge for meg i dagene som kommer? Herren har ledet meg underlig, men alltid nådig. Skulle jeg ikke se hvordan han har hatt omsorg for meg? Så unyttige mine sorger har vært! Jeg bekymret meg så ofte for den steinen som allerede var veltet bort. Forgjeves plaget jeg meg selv. Tenk tilbake! Hvor er nå den bekymringen som den gang ga meg så mye uro? Hittil har Herren hjulpet. Jeg vil si med salmisten: «I dine hender overgir jeg min ånd, du løser meg ut, Herre, du trofaste Gud» (Sal 31,6).

Av Christian Scriver, fra «Sjelskatt» – en av den lutherske kirkes mest berømte andaktsbøker, utgitt i Magdeburg, Tyskland i fem bind 1675–1692.

Gud er lys

Bibelstudium over 1. Johannesbrev – del 2

«Dette er budskapet vi har hørt av ham og forkynner for dere: Gud er lys, det finnes ikke mørke i ham. Dersom vi sier at vi har fellesskap med ham, men vandrer i mørket, da lyver vi og følger ikke sannheten. Men dersom vi vandrer i lyset, slik han selv er i lyset, da har vi fellesskap med hverandre, og Jesu, Guds Sønnns blod renser oss for all synd. Dersom vi sier at vi ikke har synd, da bedrar vi oss selv, og sannheten er ikke i oss. Men dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og renser oss for all urett. Dersom vi sier at vi ikke har syndet, gjør vi ham til en løgner, og hans ord er ikke i oss. Mine barn, dette skriver jeg til dere for at dere ikke skal synde. Og om noen synder, har vi en talsmann hos Far, Jesus Kristus, Den rettferdige. Han er en soning for våre synder, ja, ikke bare for våre, men for hele verdens.» (1 Joh 1,5-2,2 i egen oversettelse. Følgende sitater i kursiv er også egne oversettelser.)

Dette er budskapet vi har hørt av ham og forkynner for dere. Gud er lys, det finnes ikke mørke i ham. Av hvem har apostlene hørt dette budskapet? Guds Sønn, Jesus Kristus, som er blitt menneske. Budskapet de har hørt av ham, er at Gud er lys. Johannes uttrykker det samme senere i brevet som følger: «Gud er kjærlighet» (1 Joh 4,16).

Ved å sende sin Sønn har Gud åpenbart seg som kjærlighet. «Ved dette ble Guds kjærlighet åpenbart blant oss, at Gud sendte sin enbårne Sønn til verden for at vi skal leve ved ham» (1 Joh 4,16).

«Og livet ble åpenbart», sier han i innledningen av brevet. Og i innledningen av evangeliet sitt sier han: «I ham var liv, og livet var menneskenes lys. Lyset skinner i mørket, og mørket har ikke grepet det» (Joh 1,4-5 i egen oversettelse). Det sanne lys som lyser for hvert menneske, er kommet til verden (Joh 1,9).

Ved å bli et menneske har Gud latt sitt ansikt lyse, med andre ord, åpenbart sin nåde for oss. «Ordet ble menneske og tok bolig iblant oss, og vi så hans herlighet, en herlighet som den enbårne har fra sin Far, full av nåde og sannhet» (Joh 1,14). «Av hans fylde har vi alle fått, nåde over nåde. For loven kom ved Moses, nåden og sannheten kom ved Jesus Kristus. Ingen har noen gang sett Gud, men den enbårne, som er Gud, og som er i Fars favn, han har vist oss hvem han er» (Joh 1,16-18).

Sier vi at vi har fellesskap med ham, men vandrer i mørket, da lyver vi og følger ikke sannheten. Johannes bruker «å vandre» billedlig som uttrykk for livsførsel. Å vandre i mørket er å leve ubotferdig i synd. Det er uforenlig med felles-

skap med Gud, for i ham finnes ikke mørke. Han åpenbarte seg for å bære bort våre synder, og i ham finnes det ingen synd (1 Joh 3,5). «Den som hater sin bror, er i mørket og vandrer i mørket. Han vet ikke hvor han går, for mørket har blindet øynene hans» (1 Joh 2,11).

*Men dersom vi vandrer i lyset, slik han selv er i lyset, da har vi fellesskap med hverandre, og blodet fra Jesus, hans Sønn, renser oss for all synd. Å vandre i lyset er å leve i samsvar med Guds kjærlighet til oss. Hvordan gjør vi det? Han som er i lyset, sier: «Som jeg har elsket dere, skal dere elske hverandre» (Joh 13,34). Og Johannes sier i neste kapittel: «Den som elsker sin bror, blir i lyset, og i ham finnes det ikke noe anstøt» (1 Joh 2,10 i egen oversettelse). Å leve i lyset beskriver apostelen Paulus som følger: «Lysets frukt er all godhet, rettferd og sannhet» (Ef 5,9). Vandrer vi i lyset, har vi et tegn på at vi har fellesskap med Gud. Det uttrykker Johannes som følger: *Da har vi fellesskap med hverandre. Fellesskap med dem som tror på Jesus, er fellesskap med Gud (se 1 Joh 1,3).**

Vår vandring er riktignok ikke fullkommen. Det viser Johannes med klare ord i vers 8 og 10. Men vi har medisiner mot synden: Jesu blod renser oss for all synd. Hvordan kan hans blod ha slik ren-

sende kraft? Det har det fordi det ikke bare er et menneskes blod, men Guds Sønnns blod. Guds Sønn har fullbrakt renselsen for våre synder (Hebr 1,3). Hans blod renser oss for all synd uten unntak. Vi er helt rene i Guds øyne. Ved Lammets blod er kappene våre hvite. Det finnes ikke den minste flekk på dem.

Dersom vi sier at vi ikke har synd, bedrar vi oss selv og sannheten er ikke i oss. Den som innbiller seg å ha blitt syndfri i dette livet, er ikke kommet nærmere Gud. Tvert om. Han farer vill som en sau.

Men dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og renser oss for all urett. Det er et ytterst trøstefullt vers for alle fattige syndere, som trolleren i Jesu lignelse som visste at han ikke hadde noe å skryte av og ingenting å gjøre opp for seg med, men bekjente: «Gud, vær meg synder nådig» (Luk 18,13). Han gikk hjem rettferdig. Det gjorde ikke den stolte fariseeren som ikke hadde noen synder å bekjenne, men som i stedet takket Gud for at han ikke var som de andre menneskene. Gud står den stolte imot, men den ydmyke gir han nåde.

Gud tilgir oss fordi han er trofast. Han holder det han lover. Han sier gjennom profeten Jesaja: «Kom, la oss gjøre opp vår sak! sier Herren. Om syndene deres er som purpur, skal de bli hvite som snø, om de er røde som skarlagan, skal de bli hvite som ull» (Jes 1,18). Kristus har sagt til sine disipler: «Dersom dere tilgir noen deres synder, er de tilgitt» (Joh 20,23).

Det er en stor lettelse og befrielse å bekjenne sine synder for Gud i visshet om at han tilgir. Om dette taler David i Salme 32.

Gud tilgir oss fordi han er rettferdig. Dette er ikke lovens, men evangeliets rettferdighet. Lovens rettferdighet lyder: «Den som synder, skal dø» (Esek 18,20).

Evangeliets rettferdighet lyder derimot som Natan sa til David da han bekjente sin synd: «Så har også Herren tatt bort din synd. Du skal ikke dø» (2 Sam 12,13). Evangeliets rettferdighet lyder som David selv sier i Salme 32: «Salig er den som får sine lovbrudd tilgitt og sine synder skjult. Salig er det mennesket som Herren ikke tilregner skyld» (Sal 32,1-2).

Gud tilgir oss fordi hans egen Sønn har betalt for oss med sitt blod. Gud har kastet våre synder på sin Sønn og straffet ham i vårt sted. Han gjorde ham som ikke visste av synd, til synd for oss, så vi i ham skulle bli rettferdige for Gud. Dette er nådens rettferdighet som Gud gir oss i evangeliet.

Dersom vi sier at vi ikke har syndet, gjør vi ham til en løgner, og hans ord er ikke i oss. Ikke bare har vi synd, men vi synder også. «Jeg vet at i meg, det vil si i mitt kjøtt, bor det ikke noe godt. Viljen har jeg, men å fullføre det gode makter jeg ikke» (Rom 7,18). «Alle snubler vi ofte» (Jak 3,2).

Mine barn, dette skriver jeg til dere for at dere ikke skal synde. Og om noen synder, har vi en talsmann hos Far, Jesus Kristus, Den rettferdige. Johannes skriver dette til oss for at vi ikke skal synde. Men er ikke det en motsetning til det han nettopp har snakket om, at vi gjør Gud til en løgner om vi sier vi ikke synder? Nei, ingen motsetning. At vi har synd og at vi synder, er ikke til å unngå. Vi har en syndig natur. Det Johannes advarer oss mot, er å leve ubotferdig.

Og om noen synder, har vi en talsmann hos Faderen, Jesus Kristus, Den rettferdige. Jesus er vår forsvarer og advokat hos Faderen. Han trer fram for Guds ansikt for vår skyld. Han ber for oss. Han taler vår sak. Og Faderen hører på ham, for Jesus har et sterkt bevis på vår uskyld. Ja, han selv er beviset. Hans egen rettferdige gjerning, hans liv og død er beviset. Han er vår stedfortreder. Han oppfylte

lovens plikt og tok på seg lovens straff for oss.

Han er Den rettferdige. Den rettferdighet som Gud krever i sin lov, har Kristus oppfylt. Han har oppfylt den for oss. Kristus er vår rettferdighet (1 Kor 1,30).

Og han er en soning for våre synder. Han ofret seg selv for oss. Han er et fullkomment sonoffer for alle synder. Det trengs ikke flere offer. I Det gamle testamente måtte ofrene stadig gientas. Det minnet om at ofrene ikke var bra nok. De tok ikke bort synden. Det trengtes et bedre offer. Jesus er et fullkomment offer. Han tok bort synden én gang for alle.

Vi har en barmhjertig øversteprest. Jesus sitter ved Faderens høyre hånd ikke for å skremme oss, men for å forsvare oss og trøste oss.

Og han er en soning ikke bare for våre synder, men for hele verdens. Jesus døde ikke bare for en utvalgt gruppe mennesker, slik etterfølgere av Jean Calvin (1509-1564) mener. Det er riktignok en følgeriktig slutning av Calvins lære at Gud fra evighet har utvalgt noen mennesker til evig liv og andre til evig fordømmelse. Men dette strider imot klare bibelsteder. Gud vil ikke at den urettferdige skal dø, men at han skal vende om og leve (Esek 18,23; 33,11). Han vil ikke at noen skal gå fortapt, men at alle skal nå fram til omvendelse (2 Pet 3,9). Han vil at alle mennesker skal bli frelst (1 Tim 2,4). Guds nåde er åpenbart til frelse for alle mennesker (Tit 2,11). Gud vil ingen synders død. Det bekreftes av alle steder som lærer at Jesus døde for alle. Jesus smakte døden for alle (Hebr 2,9). Han ga seg selv som løsepenge for alle (1 Tim 2,6). Også dem som fornekte ham, har han kjøpt fri (2 Pet 2,1). Han har båret bort verdens synd (Joh 1,29).

David Edvardsen

500 år

Gjennombruddet for luthersk salmesang

Sensommeren – eller tidlig på høsten – i året 1523 dikter reformatoren Martin Luther sin første menighetssalme, som også er en av hans mest berømte: Nå fryd deg, kristne menighet (på tysk Nun freut euch, lieben Christen g'mein). Mer enn andre salmer setter denne ord på selve begrunnelsen for Luthers reformasjon, det som med én setning uttrykkes i Rom 3,28: «Vi hevder at mennesket blir rettferdig ved tro, uten lovgjerninger.» Salmen spredte seg raskt ut til folket, ble meget populær og innflytelsesrik, til stor forargelse for mange motstandere i pavekirken, som kalte den en «fryktelig, skurkaktig, gudløs og djevlesk salme»! Innledningsverset lyder:

Nå fryd deg, kristne menighet,
og syng av hjertens glede,
så vi i troens enighet
kan takke Gud og kvede:
Hvor er han nåderik og sterk!
Hvor fullt av under er hans verk!
Så dyrt har han oss vunnet.

Menigheten oppfordres til å fryde seg. I den tyske originalen sier Luther videre: «und lass uns fröhlich springen», altså: og la oss hoppe av glede! Vi som lever nå og som kanskje i lengre tid har hatt det privilegiet å få høre evangeliet forkynt rent og klart, forstår nok ikke umiddelbart hvor fantastisk herlig innholdet i denne salmen var for folk den gangen.

Veldig mange hadde strevd tungt og lenge som følge av den loviske læren som var så utbredt i kirken. Noen har sammenlignet det med følelsen av ikke å få puste, å være fanget under vannet i ferd med å drukne. Men så endelig får man hodet over vannet og kan trekke frisk luft ned i lungene og puste fritt. For en lettelse! På en lignende måte var det med reformasjonens nyoppdagelse av evangeliet: Tenk, at Guds ord forkynner oss at vi ikke blir frelst ved eget strev og egne gjerninger, men bare av Guds nåde, for Kristi skyld, og vi mottar frelsen som en gave, ved troen, helt gratis! Dette var virkelig en stor lettelse og noe å takke Gud for.

I de neste versene er det en jeksperson som forteller. Er dette en selvbiografisk Luther som tenker tilbake på sin sjelekamp som munk i klosteret, fram til han ble satt fri? Slik kan det forstås. Men en annen måte å tolke det på, er at «jeg» er den kristne menigheten, Kristi elskede brud, altså hun/vi som synger salmen. Hvordan var situasjonen for oss alle i utgangspunktet? Og hva gjorde Gud?

I Satans lenker var jeg lagt
med dødens dom i vente.
Jeg knuget var av syndens makt,
og angst mitt hjerte brente.
Jeg sank og sank i mørket ned,
var uten håp om salighet.
I synden var jeg fanget.

For skjønt jeg slet meg trett og tom,
var kjærligheten lammet.
Jeg flyktet fra Guds strenge dom,
men ble av vreden rammet.
Og intet sted var hjelp å få,
i redsel og i angst jeg så
at helvede seg åpnet.

Strukturen i denne første Luther-salmen minner om Paulus' brev til romerne, som hadde fått så stor betydning for ham. Etter innledningen møter vi først loven: Mennesket er hjelpeløst fortaapt i synd. Hele verden står skyldig for Gud, og ingen kan bli rettferdig for Gud ved noe vi selv gjør (Rom 3,19-20). Det hjelper ikke hvor mye vi enn sliter og strever. Men så kommer evangeliet, om Guds barmhjertighet og nåde, og frelsesverket som Guds Sønn har utført for oss. Luther hadde ganske nylig innsett at «lov og evangelium» går som en rød tråd gjennom Bibelen og det at å skille rett mellom disse to budskapene fra Gud er en viktig tolkningsnøkkel til den hellige Skrift.

I de neste versene forestiller Luther seg en rådslagning i himmelen, sikkert inspirert av en del bibelsteder der Faderen taler til Sønnen, bl.a.: «Sett deg ved min høyre hånd til jeg får lagt dine fiender som skammel for dine føtter!» (Sal 110,1) og «Du er min Sønn, den elskede, i deg har jeg min glede» (Mark 1,11). Her i salmen taler Gud Faderen til sin kjære Sønn om frelsesplanen

som innebar at Sønnen skulle bli menneske for å frikjøpe Adams ætt. Med dette friske dikteriske grepet – direkte tale – oppnår Luther å gjøre stoffet levende og lett å forstå:

Da var det sorg i himmerik,
Gud Fader så min pine.
Han kjente all vår synd og svik,
men ville hjelpe sine.
Han kom i hu sin miskunnhet
og ofret for min salighet
det dyreste han eide.

Han talte til sin kjære Sønn:
“Nå vil vi oss forbarme.
Far ned, min hjertens krone skjønn,
og finn og frels den arme!
Befri ham fra all synd og nød,
og knus for ham den bitre død,
så han med deg kan leve!”

Guds Sønn ble kjød og kom til jord.
Han fulgte lydigg kallet.
En jomfru var vår Herres mor,
en bror ble han for alle.
Han valgte seg en tjeners drakt,
i ringhet skjulte han sin makt,
som kunne Satan felle.

Luther lar så i de siste fire versene Jesus være jeg-personen som snakker:

Guds Sønn forkynte: “Tro på meg,
så skal jeg Satan binde.
For jeg skal kjempe slik for deg
at vi til sist må vinne.
For jeg er din, og du er min,
og der jeg er, tar jeg deg inn.
Så skal oss intet skille!

For deg jeg gir mitt liv og blod,
jeg all din synd vil bære.
La intet rokke denne tro:
At du skal skyldfri være.
Uskyldig lider jeg din dom,
til liv skal døden vendes om,
og du skal finne nåde.

Denne salmen leder oss til å feste blikket på Jesus og hva han har gjort og fortsatt gjør for oss. Nettopp dette er det fremste kjenne-

tegnet på vår evangelisk-lutherske kirke; vi vil ikke lede mennesker til å søke frelsen i seg selv, i egen kraft, egne prestasjoner, egen tilstand, egen fromhet, egne gjerninger. Nei, vi finner frelsen utenfor oss selv, hos Kristus, i Guds løfter, hans ord og sakramenter. Og dette bør naturligvis også avspeiles i sangene vi velger å synge. For hvis innholdet i stor grad handler om meg og mine subjektive følelser og stemninger, kanskje sunget til sentimentale og stemningsfulle melodier, så vil dette helt sikkert påvirke troslivet til oss som synger. Det er ikke i seg selv feil med følelser, men det er likevel ikke dem vi må bygge på og være så opptatt av. Troen vår er basert på evangeliets objektive, faste og sikre løfter. Så dette bør alltid prege lovsangen i den evangelisk-lutherske kirke, slik vi ser det gjorde helt fra Luthers første menighetssalme.

Til Gud min Faders høyre hånd
fra dette liv jeg farer.
Derfra jeg sender nådens Ånd,
der er jeg din forsvarer.
Min Ånd skal tale i mitt navn
og gi deg trøst i nød og savn.
Min sannhet skal du kjenne.

La alt som jeg har sagt og gjort,
få prege liv og lære.
Da skal Guds rike vokse stort
til Herrens pris og ære.
Men vakt deg for de vises bud
som leder bort fra nådens Gud.
Det må du ha i minne!

En svært innholdsrik salme, dette, full av bibelsk teologi. Den ble først trykt som eget løsarck, solgt for en liten penge og spredt vidt og bredt, lært utenat og sunget både i hjemmene og ute på åkrene, foruten i kirkene. Det ble sagt at hundrevis av mennesker var kommet til tro på grunn av denne. For her lærte de endelig veien til himmelen – at det altså ikke er menneskets religiøse anstrengelser eller

gjerninger som frelser oss, men bare Kristus og hans soningsverk, en gave som Gud overrekker til oss i nådens midler, evangeliet i ord og sakrament, ved sin Ånd. Jesus har kjempet og vunnet seieren for oss, det er fullbrakt. Derfor kan vi ha frelsesvisshet, vi kan ha en urokkelig tro og tillit til at vi står skyldfrie og rettferdige, himmelen verdige, for Gud. Dette var – og er – et virkelig frigjørende budskap og en grunn til å være hoppende glad.

Året etter – 1524 – sto denne salmen som nummer 1 i den første utgitte lutherske salmesamlingen, «Achtliederbuch», med en glad og fin melodi som mange tror at Luther selv har formet. Det kom nå et helt skred av nye salmer fra hans penn. Han ba også vennene sine bidra med nye salmetekster på morsmålet. I gudstjenestene ønsket han nemlig mer medvirkning fra en syngende menighet, som tidligere mest hadde lyttet til et kirkekor som sang på latin. Dermed ble 1524 det store salmeåret, med en rekke salmebokutgivelser. Av alle Luthers 37 salmer, ble hele 24 utgitt akkurat dette året. De friske nye lutherske salmene på morsmålet hadde stor slagkraft og fikk enorm betydning for reformasjonens og evangeliets utbredelse. I løpet av få år ble de oversatt til skandinaviske og andre språk. Den norske versjonen vi har brukt her er av Øystein Thelle og hentet fra Norsk Salmebok 1985 (nr. 322).

Bli ... fylt av Ånden og syng sammen, la salmer, hymner og åndelige sanger lyde! Syng og spill av hjertet for Herren. Takk alltid vår Gud og Far for alt i vår Herre Jesu Kristi navn.
(Ef 5,18b-20)

Tor Jakob Welde

Foto: Tyler Lastovich, unsplash.com

Jesus viser sin herlighet

Matteus forteller oss at da disiplene så opp etter de forbløffende himmelske åpenbaringene på Forklarelsens berg, så de ingen andre enn ham, bare Jesus, eller som det også kan oversettes: Da de løftet sine øyne, så de ingen utenom Jesus alene. Nå skal vi gå til teksten vår i Lukas 9,28-36 med ønske og bønn om at Den Hellige Ånd også skal løfte våre øyne til å se ingen utenom Jesus alene!

«Omkring åtte dager etter at han hadde sagt dette, tok han med seg Peter, Johannes og Jakob og gikk opp i fjellet for å be. Og mens han ba, fikk ansiktet hans et annet utseende, og klærne ble blendende hvite. Med ett sto det to menn og snakket med ham; det var Moses og Elia. De viste seg i herlighet og talte om den utgangen livet hans skulle få, om det han skulle fullføre i Jerusalem. Peter og de andre hadde falt i dyp søvn. Nå våknet de og fikk se hans herlighet og de to mennene som sto sammen med ham. Da mennene skulle til å forlate ham, sa Peter til Jesus: «Mester, det er godt at vi er her. La oss bygge tre hytter, en til deg, en til Moses og en til Elia» – han visste ikke selv hva han sa. Mens han talte, kom det en sky og skygget over dem, og da de kom inn i skyen, ble de

grepet av frykt. Det lød en røst fra skyen: «Dette er min Sønn, den utvalgte. Hør ham!» Og da røsten lød, var det ingen annen å se, bare Jesus. Disiplene tidde med dette. På den tiden fortalte de ikke til noen hva de hadde sett.»

Jesus befinner seg i området ved Cæsarea Filippi sammen med disiplene sine. En dag spør han dem: Hvem sier folk at Menneskesønnen er? Det fins ulike oppfatninger om dette, svarer disiplene: Noen sier døperen Johannes, andre Elia og andre igjen Jeremia eller en annen av profetene. Jesus spør så: Og dere, hvem sier dere at jeg er?

Simon Peter, som ofte fikk være talsmannen for disiplene, svarer: Du er Messias, den levende Guds Sønn. Om denne bekjennelsen sier Jesus: Salig er du, Simon, sønn av Jona. For dette har ikke kjøtt og blod åpenbart deg, men min Far i himmelen (Matt 16,13ff).

Det er ingenting nølende og usikkert ved Peters bekjennelse. Han tar ikke hensyn til folkemeningen og tenker ikke at dette er noe man må kunne ha litt ulikt syn på, alt etter som man ser det fra den ene eller andre siden. Han gir heller ikke uttrykk for noe som disiplene på egenhånd har fundert over og litt etter hvert kommet fram til.

Peters bekjennelse, hans tro og overbevisning, er nemlig ikke et produkt av menneskelig tenkevne, men noe som er blitt åpenbart av Gud! Overbevisningen i hjertet om hvem Jesus er, er Guds gjerning ved Ånden.

Slik er veien til tro. Gud åpenbarer noe som er en hemmelighet for det naturlige mennesket.

Paulus skriver: Samstemt bekjenner vi at gudsfryktens mysterium er stort. Han ble åpenbart i kjøtt og blod, rettferdiggjort i Ånden, sett av engler, forkynt for folkeslag, trodd i verden, tatt opp i herlighet (1 Tim 3,16). Og denne gudsfryktens mysterium åpenbarer Herren for oss: Salig er du, Simon, sønn av Jona. For dette har ikke kjøtt og blod åpenbart deg, men min Far i himmelen.

Seks dager etter denne samtalen ved Cæsarea Filippi kommer en himmelsk bekreftelse og forklaring av apostlenes bekjennelse om Jesus. Jesus tar med seg tre av disiplene, Peter, Jakob og Johannes, opp på et høyt fjell, sannsynligvis Hermon-fjellet, som ligger ikke så langt fra Cæsarea Filippi. Han ønsket å få være alene, med tid for stillhet og bønn.

Men i løpet av denne bønnestunden skjer det noe ubeskrivelig. Disiplene får se Jesus i himmelsk forklarelse. Og det er ikke

den slags forklarelsesøyeblikk som mennesker kan ha, noe som skjer i sanseverdenen når det plutselig går opp et lys og man får en følelse av noe stort og dypt, en helt spesiell opplevelse. Nei, det som skjer her er ikke bare noe som skjer i sanseverdenen, enda mindre et produkt av disiplenes fantasi. Det er en håndgripelig virkelighet som skildres. Her får disiplene oppleve det Jesus sier i en annen sammenheng: Sa jeg deg ikke at hvis du tror, skal du se Guds herlighet? (Joh 11,40).

Jesus forvandles for øynene på dem. Ansiktet hans lyser som solen og klærne hans er så skinnende hvite at ingen som bleker klær her på jorden, kan få dem så hvite (Mark 9,3). At Jesus ble forvandlet, betyr ikke at han ble en annen enn han var før. Men han, som var i Guds skikkelse, var blitt menneske som oss og hadde tatt på seg en tjenerskikkelse (Fil 2,6-7). Hans guddomsherlighet var vanligvis skjult under det menneskelige, men nå dukket den fram der oppe på Forklaringsfjellet. I overjordisk klarhet får disiplene se et glimt av hans herlighet, se ham i hans virkelige vesen.

Vi så hans herlighet

I Peters andre brev, til kristne spredt på ulike steder, som han skrev noen år etter hendelsene på Forklarelsens berg, henviser han til hendelsene på fjellet som et bevis på sannheten i det som han og de andre apostlene hadde forkynt. Det var ikke klokt uttenkte fabler, ingen utspekulerte myter de kom med, når de snakket om Kristi guddom, hans makt og herlighet. De hadde sett det selv! (2 Pet 1,16f). Også Johannes var øyenvitne til det som skjedde. Han skriver: Det som var fra begynnelsen, det vi har hørt, det vi har sett med egne øyne, det vi så og som hendene våre tok på, det forkynner vi: livets ord (1 Joh 1,1).

Ifølge Moseloven skal enhver

sak avgjøres etter vitnesbyrd fra to eller tre vitner (5 Mos 19,15b), en ordning som også nevnes i Det nye testamente (Matt 18,16; 1 Tim 5,19). Her er tre av apostlene øyenvitner til det som skjer. De får se den hellige Treenighet og høre Jesu guddommelighet bevitnes. De hører Faderens stemme. De ser Sønnen herliggjort. Og Ånden omslutter dem som en sky.

Her bekreftes også hele Det gamle testamentes vitnesbyrd om Kristus når to gjester fra den himmelske verden viser seg. Moses og Elia, representantene for loven og profetene i Det gamle testamente, samtaler med Jesus. Det er ham, Kristus, de har forkynt og profetert om. Moses, som er lovens representant, snakker her med ham som er kommet for å oppfylle loven, med ham som er lovens ende (Rom 10,4). Slik bekreftes også her lovens oppgave å drive synderen til Kristus (Gal 3,24).

Og ved siden av ham sto Elia, profetenes representant, de som hadde båret fram Herrens mange profetier om Messias og frelsen gjennom ham. Her på Forklarelsesberget får disiplene høre hvordan Moses og Elia samtaler med Jesus om hans forestående lidelse og død, om hvordan Skriften skulle oppfylles.

Fra den himmelske herlighet senker det seg også en sky over dem og disiplene hører Herren selv si: Dette er min Sønn, den elskede. I ham har jeg min glede. Hør på ham! De som hadde bekjent Jesus som Messias, den levende Guds Sønn, får her høre Guds røst fra himmelen bekrefte sannheten i den bekjennelsen de hadde avgitt i Cæsarea Filippi. Den himmelske røsten gjør dem så redde at de kaster seg ned med ansiktet mot jorden. Men Jesus rører ved dem og sier: Reis dere, og vær ikke redde! Og når de løfter blikket, ser de ingen andre enn ham, bare Jesus.

Jesus alene

Det ble en overjordisk stund for de tre disiplene. Her ville de bli. Peter sier at hvis Jesus vil, skal han selv bygge tre hytter der, en til Jesus, en til Moses og en til Elia. De ville gjerne beholde dette fantastiske som de hadde fått være med på.

Slik har det også vært for disiplenes etterfølgere gjennom tidene. De gangene da det jordiske likesom har fått tre tilbake, når de har fått stige opp over jorden og bli nådd av et pust av herligheten, se inn i det som er oppfyllelsen av Skriften, dens kjerne og stjerne, Kristus, den levende Guds Sønn, når de har fått se, høre og samtale om hans lidelse og død til forsoning og rettferdiggjørelse, når de har sett Frelseren i et forklart lys – tenk om de bare kunne få beholde dette! Få bygge seg en hytte å gjemme seg i sammen med Jesus og glemme virkeligheten utenfor...

Men vi lever fortsatt på jorden hvor øyeblikkene av åpenbaring og forklaring, av himmelsk klarhet, er korte. Det bærer ned fra Forklarelsesfjellet igjen, men Herren vil selv sørge for at de erfaringene som ligger foran oss når veien går ned i dalene, ikke skal få kvele håpet om den herlighet som venter ved Faderens høyre hånd i den himmelske herligheten.

Jesus gikk bort og rørte ved dem og sa: "Reis dere, og vær ikke redde!" Og da de løftet blikket, så de ingen andre enn ham, bare Jesus. Ingen andre enn Jesus! Jesus alene, det er dette som blir igjen når himmelske åpenbaringsstunder blekner. Og det er nok til både å leve og dø på, det er nok for tid og evighet.

I versene etter teksten vår, når Jesus og disiplene er på vei ned fra fjellet, tar disiplene opp en sak som bekymrer dem. For dem var det klart at Jesus var Messias, men ifølge profeten Malaki skulle jo Elia komme før Messias.

Og dette klarte de ikke å få til å gå ihop. De skriftlærde hadde jo også påpekt dette som et bevis på at Jesus ikke kunne være Messias, siden Elia ikke var kommet. Og Jesus rydder opp i disiplenes bekymringer, slik at de forstår at den Elia som profeten Malaki snakket om var døperen Johannes.

Slik skal enhver kristen gjøre når han eller hun møter bibelkritikken og konfronteres med tilsynelatende motsigelser i Bibelen. Lytt til Jesus der han taler i Skriften. Hvis han får forklare, løser motsigelsene seg. Da klarer det. Da må det som bekymrer og gjør oss urolige, vike tilbake. Da får vi løfte blikket og se Jesus alene.

Jesus ber de tre disiplene om ikke å fortelle noen hva de har sett og opplevd der oppe på Forklarelseberget, ikke før Jesus har stått opp fra de døde. Det skulle ikke forkynnes offentlig før soningsverket var fullbrakt. Og disiplene tiet og fortalte ingen på den tiden

hva de hadde sett (Luk 9,36).

Guds frelsesplan skulle fullføres: Fra da av begynte Jesus Kristus å gjøre det klart for disiplene sine at han måtte dra til Jerusalem, og at de eldste, overprestene og de skriftlærde skulle la ham lide mye. Han skulle bli slått i hjel, og den tredje dagen skulle han reises opp (Matt 16,21). Fjendene trodde de korsfestet en gudsbespotter, en som gjorde seg selv til Gud. Men de visste ikke hva de gjorde, som Jesus sier når han fra korset ber for sine mordere. Hadde de trodd at Jesus var Messias, ville de aldri ha handlet som de gjorde.

Men han ble utlevert til dere, slik Gud på forhånd hadde bestemt og kjente til, og ved lovløses hånd naglet dere ham til korset og drepte ham. Men Gud reiste ham opp og løste ham fra dødens rier. Døden var ikke sterk nok til å holde ham fast, sier Peter i sin preken på pinsedagen. Og siden

gikk apostlene ut i verden med budskapet om frelsen i Kristus Jesus.

Øyenvitneberetningene deres har også nådd oss gjennom den hellige Skrift. Derfor forkynnes syndenes tilgivelse i Jesu Kristi navn også i dag for oss alle, slik at vi alle en gang kan få gå inn i den evige herligheten som for en kort stund i overjordisk klarhet omsluttet de tre disiplene på fjellet. Må Herren føre oss alle dit - og der skal vi få løfte blikket og se JESUS ALENE! Amen.

Preken av Ingemar Andersson på svenske LBKs sommerkonferanse på Hjälmargården 2023.

Ingemar Andersson er siden 1988 pastor i Lutherska Församlingen i Stockholmsområdet. Denne forsamlingen (samt Lutherska Församlingen i Umeåområdet) har LBK i Sverige og Norge helt nylig opprettet kirkefelleskap med.

Nye pastorer i Sørøst-Asia

Indonesia er det mest muslimske landet i verden. Ifølge Wikipedia er 88 % av befolkningen muslimer, hovedsakelig sunnimuslimer. Den kristne minoriteten er rundt 8 %, hvorav 5 % er protestanter. Pastor Michael Simarmata har fortalt i et rundskriv via KELK at STT Lutheran, et teologisk seminar drevet av den bekjennelsestro kirken Gereja Lutheran Indonesia, den 16. juni 2023 ordinerte fem unge studenter til pastorer i kirken etter fire års studier. Disse pastorene går inn i oppgaver som innebærer mange vanskeligheter, men også rike muligheter til å være «Guds ambassadører som forkynner frihet til dem som lever i slaveri under synden» (pastor Medi Sutrisno i ordinasjonspreken).

Andre eksempler på hvordan Gud hører bønnene til sitt folk rapporteres det om fra Vietnam: 15. juli samlet representanter for Wisconsin-synoden

ble 55 Hmong-pastorer ordinert etter seks års utdanning (bildet). Den lutherske kirken i Vietnam har 140 000 medlemmer i mer enn 350 menigheter. Rapporten er sendt i et rundskriv fra KELK av WELS-president Mark Schroeder.

Det er bemerkelsesverdig at regjeringen i Den sosialistiske republikk Vietnam har stilt seg positive til disse aktivitetene, i et multireligiøst land der de fleste tilhører buddhismen, taoismen og konfutsianismen. Vi forener oss med våre trossøsken i takksigelse til Gud som virker alt dette gjennom sitt Ord.

Ola Österbacka, Finland

Glimt fra sommerens kirkemøte

Siste helg i juli var Stemnestaden i Grinde åsted for LBKs åttende kirkemøte. Med gjester fra både Sverige og Danmark ble det en gledelig skandinavisk forbrødring. «Nå fryd deg, kristne menighet» var temaet for helga, og den kristne gleden ble belyst fra ulike synsvinkler i flere foredrag. Vår gamle venn Seth Erlandsson var til stede med sin kone Birgitta og underviste blant annet om «Det lovede landet» og «Så mange som sju ganger?» (Matt 18,21). David Edvardsen talte over temaet «Sorgen skal bli forvandlet til glede» (Joh 16,20) og «Glede i hjertet gir god helse» (Ordsp 17,22), Egil Edvardsen om «Tjen Herren med glede!» (Salme 100,2) og «Salig er den som har sin glede i Herrens lov» (Salme 1), mens Tor Jakob Welde ledet to salmeforedrag i anledning at det er 500 år siden Martin Luthers første salmer ble til. (En del av undervisningen kan ses og høres i opptak som er publisert på kirkens nettside – www.luthersk-kirke.no.)

Stemnestaden

Seth Erlandsson

Stine Lauw Skogedal

Tor Jakob Welde

Kirkefelleskap

Med takk til Gud som oppretter og styrker troens enhet mellom de kristne, ble det gjort formelt vedtak om opprettelse av kirkefelleskap med to menigheter i Sverige: Lutherska Församlingen i Stockholmsområdet (LFS) og Lutherska Församlingen i Umeåområdet (LFU), etter at det er konstatert full enighet i tro, lære og bekjennelse mellom disse to og svenske LBK. Kirkemøtet oppmuntrer våre medlemmer til å praktisere og styrke fellesskapet mellom kirkene og be for våre trossøsken i LFS/LFU.

Kirkemøtet ble avsluttet med søndagens høymesse, der pastor Welde var liturg, dr. Erlandsson holdt prekenen og Kirsti Edvardsen trakterte pianoet. Stine Lauw Skogedal gledet oss med sitt fiolinspill og Kristian Tungland med solosang. Vertskapet på Stemnestaden ble takket for igjen å ha tatt så godt imot oss.

Salmenes bok

Salmene er Bibelens store salme- og bønnebok. Tittelen kommer fra det greske psalmós, som betyr «sang til strengeinstrument». Salmene inneholder sanger av forskjellige slag. Det fins lovsanger, takksigelse, klagesang, bot og bønn, samt visdomssalmer. Salmene er tidenes uten sammenligning mest betydningsfulle bønnebok. Alt som senere er blitt skrevet av bønner med varig verdi innenfor kirken, har dypst sett sin opprinnelse fra denne boken. Det fins knapt noen situasjon i det personlige tros livet som ikke kommer til uttrykk i Salmene.

Tilblivelsestid og forfattere

Den eldste salmen er ifølge den historisk-grammatiske tolkningsmetoden fra 1400-tallet f.Kr., ettersom Salme 90 oppgis å være skrevet av Moses. De yngste salmene er fra ca 450 f.Kr., da den skriftlærde Esra samlet Salmene til en bok. Salmene har flere forskjellige forfattere. David har skrevet omtrent halvparten; han er oppført som forfatter av ikke mindre enn 73 av salmene. I tillegg angir andre bibelsteder David som forfatter av noen av de anonyme salmene. Ellers er Asaf nevnt som forfatter av tolv salmer, Korah-sangerne av ti salmer, Salomo av to salmer og Moses, Etan, Heman og Esra har alle bidratt med en salme hver. Resten av salmene, ca femti, er anonyme. Salmene er delt inn i fem bøker, fordi alle ikke fikk plass i en og samme bokrull:

Bok 1: Salme 1–41

Bok 2: Salme 42–72

Bok 3: Salme 73–89

Bok 4: Salme 90–106

Bok 5: Salme 107–150

Parallellismer

Hebraisk poesi inneholder ikke samme type rim som vi er vant til, hvor samme lyd avslutter ordene som f.eks. i tilfellet «hjerter-smerte». I stedet er det svært vanlig med parallellismer, som vi kan kalle for innholdsrim. Det er altså ikke lyden, men innhol-

det som gjentas, bare med andre ord. Et eksempel er fra Sal 24,3: «Hvem kan gå opp på Herrens fjell, hvem får stå på hans hellige sted?»

I Sal 2,3–4 har vi to parallellismer etter hverandre: «La oss slite i stykker lenkene og kaste reipene deres av oss!» Han som troner i himmelen, ler. Herren spotter dem.

En spesiell type parallellisme forekommer også, hvor de to delene av verset ikke uttrykker samme tanke, men i stedet motsatte tanker: «For Herren kjenner veien de rettferdige går,

men de urettferdiges vei fører vill» (Sal 1,6). Salmene inneholder hundrevis av parallellismer.

David og Salmene

Som nevnt er 73 av de 150 salmene oppgitt å være skrevet av David. Forskere av den historisk-kritiske tolkningsmetoden mener at salmene er blitt til på et senere tidspunkt og bare tilskrives David for å gi dem tyngde og autoritet. Det har også blitt foreslått at ordene som innleder Davids salmer, «en salme av David», skal betraktes som en merknad om at en viss salme tilhører en salmesamling, «davidssalmene», og at de skal ses som navn på den kretsen hvor salmen har levd videre. Men siden David beskrives som «han som har diktet Israels sanger» (2 Sam 23,1), holder mange fast på den tradisjonelle oppfatningen at David virkelig diktet de salmene som tilskrives ham. Det kan føres flere argumenter for oppfatningen at overskriftene til salmene er pålitelige. Seth Erlandsson gir følgende grunner i boken Guds Ord och bibelkritiken (XP Media 2004, s. 30–31):

•Bibelkritikkens påstand om at salmene fikk sine overskrifter først mye senere, for å gi dem ekstra tyngde og autoritet, mangler grunnlag. Tvert imot var det vanlig allerede på tiden for tilblivelsen av Salmenes bok, å ha overskrifter for salmer, både i og utenfor Bibelen. Eksempler på dette finnes i sumeriske og egyptiske kilder, og i Bibelen er f.eks. Deborahs sang (Dom 5,1), Habakuks lovsang (Hab 3,1) og Davids salme 18, som er sitert i 2 Sam 22, forsynt med overskrifter.

•Salmeoverskriftene viser ingen tegn til å være blitt til i etterkant. De er ikke systematisert på noen måte. De mangler også for flere salmer. I flere tilfeller kan ikke den historiske bakgrunnsinformasjonen som gis i tittelen utledes av salmens innhold. Noen salmeoverskrifter viser til hendelser i Davids liv som ikke er nevnt ellers i Bibelen. Det er vanskelig å forestille seg at noen redaktør skulle ta seg så store friheter i ettertid at han fant på overskrifter som disse.

•I alle tilgjengelige manuskripter er overskriftene inkludert. Dette gjelder også den tidlige greske oversettelsen av Det gamle testamente (Septuaginta). I denne oversettelsen er det tydelig at oversetterne i noen tilfeller har hatt problemer med å forstå overskriftenes hebraiske grunntekst, noe som tyder på at overskriftene allerede da var gamle.

•Overskriftene staver konsekvent Davids navn *dvd*. Dette er typisk for de eldre bøkene i Bibelen, som ble skrevet før det babylonske fangenskapet på 600-tallet. De senere bibelbøkene, skrevet etter hjemkomsten, staver David *dvjd* (Krønikebøkene, Esra og Nehemja). Dermed er overskriftene neppe senere tillegg, i hvert fall ikke tilføyet etter det babylonske eksilet.

Davids ulike sinnstemninger i Salmene

David visste hva det vil si å lengte etter Gud. Da han var i den vannløse Judea-ørkenen, minnet kroppens tørst ham om hvordan hans sjel tørstet etter Gud. Sjel og kropp henger nært sammen i Bibelen, og med David kunne det være slik at sjelen tørstet og kroppen lengtet (Sal 63,2). Familiesorger og bekymringer med tanke på styringen av landet bidro til at han noen ganger ønsket å flykte fra alt sammen ut i stillheten. «Å, om jeg hadde vinger som duen!»

sier han. «Da ville jeg fly bort og finne meg et sted å bo. Se, jeg ville flykte langt bort, jeg ville bosette meg i ørkenen. Sela. Jeg ville skynde meg og søke et tilfluktssted for den voldsomme vind, for stormen» (Sal 55,7-9, Norsk Bibel 88/07). (Ordet «Sela» er antagelig et musikalsk uttrykk som sier noe om hvordan salmen skal fremføres.) I slike tider med åndelig tørst, med lengsel etter stillhet for Gud, kjente David hvor viktig det er å søke Gud allerede tidlig om morgenen, før dagens jag kom over ham. «Tidlig søker jeg deg» (Sal 63,2 - NB 88/07). Det minner om hvordan Jesus etter en svært anstrengende natt «tidlig neste morgen, mens det ennå var mørkt» sto opp og gikk ut til et øde sted for å be (Mark 1,32-35). Noen ganger hadde David våkener da tiden falt ham alt for lang, slik at han bestemte seg for, friskt formulert, å «vekke morgenrøden» med sin bønnesang (Sal 57,9; 108,3). Det høres ikke helt rimelig ut, for det er vel heller morgenrøden som vekker oss. Men David kunne ikke være bare fornuftig, når lengselen etter Gud og Guds morgenrøde grep ham - hvis morgenen drøyde for lenge, ville han vekke den med sin sang.

Davids lengsel etter Gud var forent med ærefrykt. Herren er den som ransaker og kjenner ham. Salme 139 er en skjelvende hymne til Gud som ser og kjenner det innerste i vårt vesen. Ingen levende, ikke engang de døde, kan flykte fra ham. Denne salmen er et av tidenes største dikt. Men selv om skjelvende gudsfrykt er den underliggende stemningen, avsluttes salmen likevel med en tillitsfull bønn: «Ransak meg, Gud, og kjenn mitt hjerte! Prøv meg og kjenn mine mangfoldige tanker, se om jeg er på fortapelsens vei, og led meg på evighetens vei!» (Sal 139,23-24, NB 88/07).

Guds allvitenskap kan også være

en grunn for trygghet og trøst, når det i en annen salme heter: «Herre, du kjenner min lengsel, mitt sukk er ikke skjult for deg» (Sal 38,10). Disse ordene minner om Peters ord til Jesus, etter hans oppstandelse fra de døde: «Herre, du vet alt, du vet at jeg har deg kjær» (Joh 21,17).

David visste også hva det vil si å få sovne i fred i Herrens hånd (Sal 4,9) og finne trygghet under «skyggen av Herrens vinger» (Sal 17,8; 36,8; 57,2). Dette bildet, som vi skimter allerede i Moses' avskjedssang (5 Mos 32,11), fullføres senere av Jesus, når han sammenligner seg med en høne som vil samle kyllingene under vingene sine - slik ville han samle Jerusalems innbyggere (Matt 23,37). Dette bildet har også kommet inn i en salme av svenske Lina Sandell, «Bred dina vida vingar, o Jesus, över mig» (Nr. 816 i Norsk Salmebok 1985). «I skyggen av dine vinger» er et ofte gjentatt bibelsk uttrykk for tryggheten under Guds beskyttelse.

Lars Borgström, Sverige

Et utdrag fra hans nyeste bok «Horisontelt och vertikalt - lösningen på Guds korsord?» En lærebok i bibel- og kristendoms-kunnskap for gymnasstadiet, bibelskoler og bibelgrupper.

Lars Borgström er pastor i Lutherska Församlingen i Stockholmsområdet, som LBK i Sverige og Norge helt nylig har inngått kirkefelleskap med. Han har skrevet en rekke bøker, bl.a. Förstår du vad du läser? (*Sjuttio av Bibelns mest missförstådda texter*), Ett flödande ljus - predikningar över Romarbrevet, Utläggning av Uppenbarelseboken og Bibliskt och romersk-katolskt - vari består skillnaderna? Disse er å få kjøpt fra Biblicums forlag (www.biblicum.nu).

Himmelen

De siste tider – del 24

Himmelen er evig

Bibelen taler veldig ofte om det livet som alle troende skal få i himmelen som et «evig liv». Det skal bestå for all evighet. Det har ingen ende. De hellige skal få være i himmelen for evig og alltid.

Matt 25,46: «Og disse skal gå bort til evig straff, men de rettfærdige til evig liv.»

Dan 12,3: «De kloke skal skinne som den strålende himmelhvelvingen; og de som har ført de mange til rettferd, skal skinne som stjernene til evig tid.»

Åp 22,5: «Natten skal ikke være mer, og de skal ikke ha bruk for lys av lampe eller av sol, for Herren Gud skal lyse over dem. Og de skal herske som konger i all evighet.»

Her på jorden har alt en ende. De gode dagene blir snart avløst av dårligere dager. Gleden vendes ofte til sorg. Noen ganger varer gleden lenger, andre ganger kortere. Men den varer ikke evig. Slik skal det ikke være i himmelen. Der skal gleden aldri vendes til sorg. Den himmelske herligheten skal aldri ta slutt. Den forgår ikke. Den visner ikke.

1 Pet 1,4: «... til en arv som aldri forgår, aldri skitnes til og aldri visner. Den er gjemt i himmelen for dere ...»

1 Pet 5,4: «Når den øverste hyrden åpenbarer seg, skal dere få herlighetens seierskrans som aldri visner.»

Ingen død

Siden himmelen er evig, skal det

selvfølgelig ikke være noen død.

Luk 20,36: «... for de kan ikke lenger dø. De er som engler, og de er Guds barn, for de er barn av oppstandelsen.»

Åp 21,4: «Han skal tørke bort hver tåre fra deres øyne, og døden skal ikke være mer, heller ikke sorg eller skrik eller smerte. For det som en gang var, er borte.»

Da Jesus døde på korset og gjorde opp for alle våre synder, tok han bort dødens brodd. For det er synden som gjør at døden stikker og plager oss. Da Jesus sto opp fra de døde på den første påskedagen, viste han at heller ikke døden kunne holde på ham. Han viste at han var sterkere enn døden. Det betyr ikke at vi ikke må dø her på jorden, men Jesu seier over døden blir først åpenbart helt og fullt i himmelen. Da skal døden bli endelig beseiret som den siste fienden. Når Jesus kommer igjen, skal de troendes kroppar bli herliggjort. De skal bli uforgjengelige. I himmelen vil vi derfor leve sammen med Kristus for all evighet uten noen gang å måtte dø.

1 Kor 15,54-57: «Og når dette forgjengelige er kledd i uforgjengelighet og dette dødelige er kledd i udødelighet, da oppfylles det som står skrevet: Døden er oppslukt, seieren vunnet. Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? Dødens brodd er synden, og syndens kraft er loven. Men Gud være takk som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus!»

Apg 2,24: «Men Gud reiste ham opp og løste ham fra dødens

rier. Døden var ikke sterk nok til å holde ham fast.»

1 Kor 15,26: «Den siste fienden som blir tilintetgjort, er døden.»

Den nye himmel og den nye jord

Flere steder i Bibelen taler om det som kommer etter dommens dag som «den nye himmel og den nye jord» der alle de troende skal leve for evig.

2 Pet 3,13: «Men etter hans løfte venter vi på en ny himmel og en ny jord, hvor rettferdighet bor.»

Åp 21,1: «Og jeg så en ny himmel og en ny jord. For den første himmel og den første jord var borte, og havet fantes ikke mer.»

Jes 65,17: «Se, jeg skaper en ny himmel og en ny jord. Ingen skal minnes de første ting, ingen skal tenke på dem.»

I motsetning til denne jorden som er så sterkt påvirket og ødelagt av synden, skal vårt liv i himmelen være noe fullstendig nytt og annerledes. Alt skal bli nytt. Det skal ikke være noe igjen av det gamle.

Åp 21,4-5: «Han skal tørke bort hver tåre fra deres øyne, og døden skal ikke være mer, heller ikke sorg eller skrik eller smerte. For det som en gang var, er borte. Han som sitter på tronen, sa: 'Se, jeg gjør alle ting nye.'»

Skal denne jorden forsvinne, eller skal den bli fornyet?

At det skal bli en ny himmel og en ny jord, betyr det da at denne jorden og himmelen skal full-

stendig forsvinne og at Gud skal skape et helt nytt univers? Opp gjennom historien har det vært uenighet blant teologene. Lutherske teologer som Johann Gerhard (1582-1637), Abraham Calovius (1612-1686), Johann Quenstedt (1617-1688) og Adolf Hoenecke (1835-1908) lærte at det nåværende universet skal forgå og bli erstattet av en ny himmel og en ny jord som består av en helt annen materie. Luther, August Pieper (1857-1947) og flere lærere i WELS mener at det nåværende universet skal omformes til en ny himmel og en ny jord.

Bibelen bruker klare og tydelige ord når den beskriver hvordan den nåværende verden skal bli ødelagt:

2 Pet 3,10-13: «Men Herrens dag skal komme som en tyv. Da skal himmelen forgå med et rungende drønn, elementene skal komme i brann og bli fortært, og jorden og alle gjerninger som er gjort på jorden, skal komme fram i lyset. Når alt skal gå i oppløsning på denne måten, hvor hellig og gudfryktig bør dere ikke da

leve mens dere venter på at Guds dag skal komme, og fremskynder den. Da skal himlene bli fortært av ild, og elementene skal brenne og smelte. Men etter hans løfte venter vi på en ny himmel og en ny jord, hvor rettferdighet bor.»

1 Kor 7,31: «For verden slik den nå er, går under.»

Matt 24,35: «Himmel og jord skal forgå, men mine ord skal aldri forgå.»

På den annen side fins det også steder i Bibelen som kanskje tyder på at det skal finne sted en fornyelse, forvandling eller frigjøring av denne verden som Gud skapte, og som var kommet under synden.

Rom 8,19-21: «For det skapte venter med lengsel på at Guds barn skal åpenbares i herlighet. Det skapte ble underlagt forgjengeligheten, ikke frivillig, men fordi han ville det slik. Likevel var det håp, for også det skapte skal bli frigjort fra slaveriet under forgjengeligheten og få den frihet som Guds barn skal eie i herligheten.»

Apg 3,21: «Han må være i himmelen til tiden kommer da alt det

blir gjenopprettet som Gud har talt om fra eldgamle dager ved sine hellige profeters munn.»

Hebr 1,10-12: «Og videre: Du, Herre, grunnla jorden i begynnelsen, og himmelen er et verk av dine hender. De skal gå til grunne, men du består. De skal alle eldes som klær. Du ruller dem sammen som en kappe, de skiftes ut som klær.»

Lutherske teologer betrakter dette spørsmålet som et såkalt «åpent spørsmål», dvs. at vi ikke ut fra Skriften kan slå konsekvent fast den ene eller andre løsningen. Det er vår mangel på evne til å forstå det åndelige og alt det som har med vår evige framtid å gjøre som er årsaken til at vi ikke kan si med absolutt sikkerhet hvordan det kommer til å bli.

(Les mer om hva Bibelen sier om himmelen i neste nr. av Bibel og Bekjennelse.)

Egil Edvardsen

Til minne om to nylig hjemkomne

Med noen få dagers mellomrom sovnet nylig to av medlemmene i St. Lukas Ev.-Luth. Forsamling inn i Herren.

Fredag 25. august døde Herdis Marie Sivertsen 102 år gammel. Hun ble gravlagt torsdag 31. august på Eiganes gravlund i Stavanger. Pastor Egil Edvardsen talte over Romerbrevet 14,8-9.

Tirsdag 29. august døde Olga Botnehagen 98 år gammel. Hun ble gravlagt onsdag 6. september ved Høyland kirke i Sandnes. Pastor Egil Edvardsen talte over 1. Tessalonikerbrev 4,13-14.

Så er jeg frelst, så er jeg fri, så har jeg vunnet frem.
Så er min strid med ett forbi, så er jeg i mitt hjem,
det hjem min Frelser lovet har hver den som korset med ham bar,
Guds Paradis, vårt rette hjem, det ny Jerusalem.

RETURADRESSE: Egil Edvardsen, Solåsveien 20,
4331 Ålgård

Lovsyng Herren!

Lovsyng Herren, min sjel! Jeg vil lovsynge Herren hele mitt liv, synge og spille for min Gud så lenge jeg er til. (Salme 146,1-2)

Kjenner du alltid at du har lyst til å hoppe av glede? Har du alltid lyst å synge? Antagelig ikke. Det er tider hvor det ikke føles passende å synge lovsanger, som for eksempel når noen du er glad i, dør eller når helsen svikter. Hvordan ville det føles om du fikk sparken fra jobben eller fikk problemer i ekteskapet? Kan du lovsynge da?

Ja, ifølge han som skrev salme 146 kan du det! Men hvordan er det mulig? Det høres ut som et naivt råd. Kanskje sa han dette fordi han hadde det så enkelt i livet sitt? Kanskje han levde i en helt annerledes verden enn den vi har i dag. Kanskje livet aldri ga ham noen problemer.

Tvert imot! Salmisten levde i den samme ødelagte og grufulle verden som den vi lever i i dag. Han hadde ikke mindre problemer enn noen andre og opplevde ikke mindre tap og katastrofer enn dagens mennesker. Nei, grunnen til at salmisten skrev som han gjorde i bibelteksten vår, var at uansett hvilke forandringer som skjer i livene våre, så forandres aldri Guds løfter.

Selvfølgelig kommer det tøffe dager, dager da vi bare vil gråte. I denne syndige verden står vi alltid i fare for å miste alt vi eier, alle våre nære

venner, til og med livet. Men ikke engang i våre verste dager har vi noen gang mistet Gud som elsker oss så ufattelig høyt.

Vi har fortsatt Gud på vår side. Han er sen til vrede og hans kjærlighet flyter over. Vi har Frelseren som renser oss og gir oss fred gjennom syndenes tilgivelse. Og vi har Den Hellige Ånd som gir oss tillit og frimodighet til alltid å kalle Gud "Far". Enten vi kan definere livene våre som vanskelige eller enkle, har vi en evighet sammen med Gud som er uendelig mye bedre enn vår beste dag her på jorden.

Skal vi da slutte å prise Gud når det kommer vanskeligheter? Slett ikke. I stedet kan vi vise vår tillit til Gud og hans ord ved å lovprise ham enda mer! La oss prise ham så lenge vi lever. La oss hele livet synge og spille for vår Herre. Hans nåde og kjærlighet varer for evig.

Herre, hjelp meg å lovprise deg både i gode og onde dager, vel vitende om at du er trofast hver eneste dag. Jeg får leve hver dag i visshet om at jeg er et frelst Guds barn med deg som min kjærlighetsrike Far. Takk for din konstante kjærlighet! Amen.

(Fra Meditations)